

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع نشران - واحد ۱۱۴
تلفن: ۰۲۵-۳۱۰۱۵ پیامک: ۰۲۵-۳۱۰۱۵
hajarpub.ir info@hajarpub.ir

مؤسسه تمهید

قم - بلوار شهید صدوقی - خیابان فجر
خیابان دانش - کوچه دانش ۶ پلاک ۲۹
تلفن: ۰۲۵-۳۲۹۲۰۲۴۴
www.HBV.ir

سرشناسه: بهجت پور، عبدالکریم، ۱۳۶۴ -

عنوان و نام پدیدآور: روش فرهنگ سازی پاک دامنی در قرآن

عبدالکریم بهجت پور،

مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مرکز نشر هاجر، ۱۳۹۸.

فلیپا، مسلسل: ۱۳۳۳

مشخصات ظاهری: ۲۴۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۲۴۸-۸

وخت فهرست نویسی: بیا

موضوع: حققت - جنبه های قرآنی

موضوع: Chastity --- Qur'anic teaching

موضوع: فرهنگ - جنبه های قرآنی

موضوع: Culture --- Qur'anic teaching

رده بندی کک: BPI۰۴

رده بندی دیویی: ۲۹/۷۱۵۹

شماره کتابخانه ملی: ۱۱۸۱۷۸

روش فرهنگ سازی پاک دامنی در قرآن

نویسنده: عبدالکریم بهجت پور

مرکز نشر هاجر - ناشر تخصصی زن و خانواده

تعداد صفحه و قطع: ۲۴۸ صفحه رقی

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۳۹۸

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۳۶۰ / ۰۰۰ ریال

چاپخانه: باقری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۷۸-۲۴۸-۸

فهرست مطالب

۷	مقدمه
۱۳	کلیات
۱۳	الف) جایگاه و اهمیت بحث فرهنگ سازی پاک دامنی و عفت
۱۶	ب) سؤال این پژوهش قرآنی
۱۷	ج) انگیزه و هدف تألیف کتاب
۱۸	د) روش علمی مباحث
۱۹	هـ) مسأله‌ی پاک دامنی در جامعه‌ی معاصر نزول
۲۲	و) بررسی مفاهیم

فصل اول

مرحله‌ی اول تغییر و تحول: ارزش گذاری پرهیز از آلودگی جنسی

۱. فضای فرهنگی حاکم بر مکه در مرحله‌ی اول ۳۱
۲. آیات ارزش گذاری پرهیز از آلودگی جنسی ۳۳
۳. تحلیل فرایندی مرحله‌ی اول ۸۵

فصل دوم

مرحله‌ی دوم تغییر و تحول: تثبیت ارزش پرهیز از آلودگی جنسی

۱. فضای فرهنگی حاکم بر مکه در مرحله‌ی دوم ۹۱
- ۱/۱. زمینه‌های اجتماعی مرحله‌ی دوم ۹۲

۱،۲	راهکارهای مقابله با تهاجم فرهنگی	۹۲
۲	آیات مقاوم سازی مؤمنان در شرایط علنی شدن دعوت	۹۳
۲،۱	آیات عام استقامت گروه مؤمن بر تمامی ارزش ها، در شرایط علنی شدن حضور آن ها در مکه	۹۴
۲،۲	آیات خاص مقاوم سازی مؤمنان: تثبیت ارزش پرهیز از آلودگی جنسی	۱۰۴
۳	تحلیل فرایندی آیات مرحله ی دوم	۱۳۰

فصل سوم

مرحله ی سوم تغییر و تحول: هنجار سازی پرهیز از آلودگی جنسی

۱	بررسی اجمالی فضای فرهنگی مدینه	۱۳۶
۲	کیفیت هنجار سازی پاک دامنی در مدینه	۱۳۷
۲،۱	جدول آیات ناظر به اقدام اول از مرحله ی سوم (دفاع از زنان در شرایط انحلال خانواده و یا مشکلات پدید آمده میان همسران)	۱۴۰
۲،۲	جدول آیات ناظر به اقدام دوم و سوم از مرحله ی سوم	۱۴۳
۲،۳	بررسی فرایندی مجموعه ی آیات مرحله ی سوم	۱۴۷
۳	آیات هنجار سازی پرهیز از آلودگی جنسی	۱۴۹
۴	تحلیل فرایندی آیات مرحله ی سوم	۱۹۳

فصل چهارم

مرحله ی چهارم تغییر و تحول: پایش و مراقبت از تقوای جنسی و هنجار پاک دامنی

۱	بررسی اجمالی فضای فرهنگی مدینه در ورود به مرحله ی چهارم	۱۹۹
۲	آیات مربوط به مراقبت از تقوای جنسی و هنجار پاک دامنی	۲۰۰
۳	آیات مربوط به مراقبت از هویت دینی جامعه اسلامی	۲۲۴
۴	تحلیل فرایندی آیات مرحله ی چهارم	۲۳۵
	نتیجه گیری	۲۳۷
	فهرست منابع	۲۴۳

مقدمه

در فرهنگ غرب، رفتارهای بی‌منطق و خلاف فطرت کلیسا، در رسمی نشناختن غریزه و میل جنسی و برخورد غیرارزشی با مقوله‌ی ازدواج و توصیه‌ی دین‌داران، به دوری از ازدواج و یا تک‌همسری، و مجاز نبودن طلاق همسران و اموری از این دست، منجر به پدید آمدن فشار اخلاقی، خانوادگی و اجتماعی شدیدی در جامعه گردیده است. این امر باعث شد تا پس از رنسانس و آزادی جامعه‌ی غرب از حاکمیت طولانی کلیسا، دیدگاه‌هایی بسیار افراطی درباره‌ی اثرات مخرب محدودیت‌های جنسی، که در رأس آن‌ها نظریه‌ی فروید قرار دارد، مطرح گردد و عده‌ای برای رهایی از آن‌چه که آن‌ها عقده‌های اخلاقی شکل گرفته در ضمیر ناخودآگاه مردم در طول دوران قرون وسطی می‌نامیدند، پیشنهاد آزادی رفتارهای جنسی را مطرح کنند، و تنها محدودیت حاکم بر این رفتارها را تجاوز به علف و نارضایتی طرف مقابل در رابطه‌ی جنسی برشمرند. نتیجه‌ی این دیدگاه آن شد که دوستی‌های مردان و زنان، خارج از چهارچوب ازدواج، مقبول و قانونی گردد، و به هنجار تبدیل شوند و گاهی هنجارهای جنسی تا مرز هم‌جنس‌گرایی و لذت‌جویی از حیوانات شکسته شود.

ازسوی دیگر، جهان غرب در پرتو انقلاب صنعتی، از نظر اقتصادی، اجتماعی و علمی، به پیشرفت‌های عظیمی دست یافت که این امر به صورت طبیعی، توجه دیگر ملیت‌ها و مناطق جغرافیایی جهان را به سمت دنیای

غرب معطوف ساخت و دیگران را به الگوگیری از پیشرفت‌های صنعتی غربیان و پیروی از روش تحقیق آنان ترغیب نمود. هم‌چنین باعث شد تا به مرور زمان، دنیای غرب به منظور توسعه‌ی بازار مصرف و افزایش سود اقتصادی خویش، درصدد صادر نمودن فن‌آوری و محصولات صنعتی و علمی خویش برآید و جوامع هدف نیز با میل و رغبت، به استقبال این تصمیم غرب بروند. اما متأسفانه این بسته‌ی فن‌آورانه و صنعتی، یک پیوست فرهنگی، اخلاقی و اجتماعی نیز با خود به همراه داشت و از آن‌جا که بسته‌ی مذکور، مبتنی بر مبانی فکری و اندیشه‌های بنیادین اومانیزستی و الحادی و غیردینی و بلکه ضد دینی بود، ورود فن‌آوری و محصولات صنعتی دنیای غرب به جهان اسلام، موجب شد تا بسیاری از کشورهای اسلامی با چالشی بزرگ در حوزه‌ی اعتقادی - اخلاقی مواجه شده و در غالب موارد، دچار انحطاط در این دو عرصه گردند. این درحالی بود که سردمداران دنیای غرب پس از مدتی و بلکه چه بسا از همان ابتدای رنسانس و شروع انقلاب صنعتی، به فکر آن افتادند که به منظور فراهم‌سازی هرچه بیش‌تر بسترها و شرایط لازم برای غارت ثروت‌های طبیعی کشورهای و مناطق دیگر جهان، و استثمار و استعمار بیش از پیش ملت‌ها، هژمونی و دیدگاه جهان‌شناختی خویش را به هر نحو ممکن بر فکر و اندیشه‌ی سایر اقوام و فرهنگ‌ها مسلط سازند و نظم‌ی یکپارچه و جهانی را به رهبری و مدیریت خود بر کره‌ی خاکی حاکم کنند. این مسأله نیز به نوبه‌ی خود بر چالش و انحطاط پیش‌گفته می‌افزود.

از جهت سوم، مدیران فرهنگی در جوامع اسلامی برای تربیت نسل‌های مؤمن و انتقال ارزش‌های اسلامی و هنجارسازی عناصر فرهنگی و اخلاقی اسلامی، و مبارزه با موج فرهنگی جریان‌یافته از سمت دنیای غرب توانا نبودند. مجموع این امور باعث شد که تبادل فرهنگی پدیدآمده در جریان مسأله‌ی یادشده، به یک تهاجم و شیخون فرهنگی تمام عیار مبدل گردد. به خصوص آن‌گاه که دنیای غرب، تنها خطرو سنگر قابل ملاحظه در برابر

خوی استکباری و زیاده‌طلبی سیری ناپذیر خود را، اسلام و آموزه‌های وحیانی این دین مبین یافت، و درصدد برآمد تا به‌صورتی هدفمند و هوشمندانه‌تر از سایر اهداف، پشتوانه‌ی فرهنگی جهان اسلام را مورد حمله قرار دهد. در این میان، ایران اسلامی و ملت ایران پس از انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ شمسی، به دلیل نقش ویژه و بی‌بدیل خویش در عرصه‌ی مبارزه با استکبار جهانی، بیش از همه‌ی ملت‌ها و فرهنگ‌ها مورد تهاجم و لطمه قرار گرفته، و برای آلوده‌سازی مردم این سامان، و کنار زدن هنجارهای اجتماع اسلامی در آن، نقشه‌ها کشیده شد.

یکی از مهم‌ترین و کلیدی‌ترین مقولات فرهنگی در این صحنه‌ی مبارزه (که به جد مورد توجه جهان غرب قرار گرفته و سردمداران آن بارها باصراحت و کنایه از برنامه‌ریزی برای این مقوله سخن گفته‌اند)، مسأله‌ی اخلاق و عادات و رفتارهای جنسی مردم در ایران و کشورهای اسلامی است. این جاست که باید به فکر راه حلی بود تا اسل‌های جدید و به‌خصوص جوانان، توان آراسته شدن به پاک‌دامنی را پیدا کنند، و عموم مردم و افراد متقی بر این مسیر مستقیم، پایداری کنند. متأسفانه روش‌های فرهنگ‌سازی این مقوله و استقامت دادن مردم، از مدل روشنی برخوردار نبوده و همین امر موجب شده است تا تلاش‌های فرهنگی و تربیتی دستگاه‌ها و سازمان‌های مربوط، رویش‌ها و محصول‌های بایسته را نداشته باشند و حتی اعتماد به دستگاه‌های حقوقی و انتظامی به تدریج کم‌تأثیر شود و روز به روز از توان بازدارندگی برخوردهای انتظامی و قضایی کاسته شود.

نسخه‌ی درمان دردها و راه برپا کردن عادلانه‌ی اجتماعات انسانی و اسلامی، بازگشت به قرآن است. این نسخه‌ی شفابخش که در زمانی به تیرگی جاهلیت معاصر نزول، توانست چنان تحولات شگرف نورانی ایجاد کند، امروز هم کشتی نجات از فتنه‌های تاریک و دی‌جور است. روش‌های تحول در نزول تدریجی قرآن قابل کشف و استخراج است و می‌توان از سیر اقدامات قرآن،

مدل‌ها و الگوهای ساده‌شده‌ای برای تحولات اجتماعی و اخلاقی جوامع جدید به دست آورد. اصولاً کنار گذاشتن این روش‌ها باعث شد که اجتماعات مسلمانان از پیشرفت و پیشروی باز بمانند و نتوانند جامعه‌هایی مثل و نمونه برای دیگران شوند.

مؤسسه‌ی قرآنی تمهید، یادگار ارزشمند استاد محمد هادی معرفت است که از سال ۱۳۸۵ ه. ش، بر مسأله‌ی مهندسی فرهنگی متمرکز شده و در صدد است تا فرهنگ‌سازی و بازسازی فرهنگی نظام مقدس جمهوری اسلامی را بر پایه‌ی رهنمودهای قرآن سامان دهد. از این رو با توجه به نزول تدریجی قرآن و با رویکرد ترتیب نزولی (تنزیلی)، پیگیر شناخت روش‌های فرهنگ‌سازی است که از قرآن استخراج و استنباط شده باشد. خدمت‌گزاران قرآن در مؤسسه تلاش دارند تا با الگو قرار دادن قرآن کریم، روش‌های تغییر و تحول در جامعه‌ی ایران و دیگر اجتماعات معاصر را پیگیری کنند.

کتاب پیش روی شما تلاشی به منظور کشف و استخراج روش قرآنی تحول جامعه از آلودگی به پاک‌دامنی است. قرآن به منظور متحول ساختن مردم در اجتماعی آلوده، ابتدا در چند مرحله و به تدریج تغییراتی در آن ایجاد کرد تا آن‌که اجتماعی پاک‌دامن پدید آورد. در این کتاب به مراحل تغییر و سیر قرآنی تحول از آلودگی جنسی به پاک‌دامنی توجه شده و تلاش می‌شود تا الگوی ایجاد پاک‌دامنی و پاس‌داشت آن را در جامعه‌ی امروز ایران به دست مخاطبان دهد. ساختار کتاب در یک مقدمه و چهار فصل تنظیم شده است. در بخش کلیات، کلیاتی اجمالی درباره‌ی اهمیت و ضرورت بحث پاک‌دامنی، سؤالات اصلی که متن حاضر به آن پاسخ می‌دهد، روش علمی مباحث که به سبک تنزیلی است، تقدیم می‌شود. سپس در رابطه با مفاهیم کلیدی مرتبط با موضوع کتاب، مطالبی بیان می‌شود. در فصل اول، مرحله‌ی اول، تغییر مردم در حرکت به سوی پاک‌دامنی از منظر قرآن، یعنی اجتناب دادن آنان از آلودگی و ارزش‌گذاری پرهیز از آلودگی جنسی بیان می‌شود. در فصل دوم،

روش قرآن در تثبیت ارزش پرهیز از آلودگی جنسی بررسی می شود. فصل سوم به هنجارسازی پرهیز از آلودگی جنسی در اجتماع مؤمن اختصاص دارد و در فصل چهارم راه های مراقبت از هنجار شکل گرفته تشریح می شود. در خاتمه ی متن به بیان نتایج حاصل از پژوهش صورت گرفته، به منظور استخراج مدل قابل اجرا در عصر و مصرهای پس از نزول پرداخته شده است. امید است که این مدل استخراج شده از آیات، ما را برای پیاده کردن فرهنگ پاک دامنی در جامعه ی امروز یاری برساند. «بمنه و کرمه»

در این جا لازم می دانم از تمام پژوهشگران و مدیران مؤسسه ی فرهنگی قرآن و عترت تمهید که این جانب را در تهیه این اثر یاری کردند، به ویژه از آقای حجت الاسلام حامد معرفت، معاون پژوهشی مؤسسه، و سرکار خانم طاهره حسینی و حجج اسلام عبدالرضا ربیعی، احمد رضا تحیری و محمد سلطانی که در تبدیل اولیه ی متن کتاب کار به نوشتار مستقل از مباحث کارگاهی^۱ تلاش کردند، و نیز از سرکار خانم زهراسادات موسوی ویراستار اثر و دیگر عوامل دست اندرکار، تقدیر و تشکر نمایم.

عبدالکریم بهجت پور

حوزه ی علمیه ی قم مقدسه

۹۷/۶/۱

۱. لازم به ذکر است که مباحث کتاب، ابتدا برای کارگاه های فرهنگ سازی پاک دامنی و در تشریح اسلایدها تنظیم شده و سپس به متن قابل انتشار برای عموم تبدیل شده است.